

Sygn. akt I ACa 1244/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa- (...) Komendanta Wojewódzkiego Policji w (...)

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 27 lipca 2016 r., sygn. akt I C 521/14

1) zmienia zaskarżony wyrok, w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na rzecz powoda Skarbu Państwa - (...) Komendanta Wojewódzkiego Policji w (...):

- 16 273,31 (szesnaście tysięcy dwieście siedemdziesiąt trzy i 31/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 29 maja 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

- 4 167,55 (cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedem i 55/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 15 czerwca 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

- 4 167,55 (cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedem i 55/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 5 lipca 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

- 4 167,55 (cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedem i 55/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 18 lipca 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

- 45 420,42 (czterdzieści pięć tysięcy czterysta dwadzieścia i 42/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 1 sierpnia 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

- 4 167,55 (cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedem i 55/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 3 sierpnia 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

- 3 048,98 (trzy tysiące czterdzieści osiem i 98/100) złotych z odsetkami ustawowymi od 4 września 2013r. do 31 grudnia 2015r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016r.,

b) oddała powództwo w pozostałej części,

c) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 24.364,50 (dwadzieścia cztery tysiące trzysta sześćdziesiąt cztery i 50/100) złotych z tytułu kosztów procesu, w tym 720 (siedemset dwadzieścia) złotych na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z tytułu kosztów zastępstwa procesowego powoda,

d) nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach 4 076 (cztery tysiące siedemdziesiąt sześć) złotych z tytułu opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony;

2) oddała apelację w pozostałym zakresie;

3) zasądza od powoda na rzecz pozwanej 1 720,40 (tysiąc siedemset dwadzieścia i 40/100) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Małgorzata Wołczańska	SSA Joanna Naczyńska
---------------------------	---------------------------	----------------------

Sygn. akt I ACa 1244/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 lipca 2016r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej (...) sp. z o. o. w C. na rzecz powoda Skarbu Państwa - (...) Komendanta Wojewódzkiego Policji w (...) 140.183,79zł, w tym 71.985,02zł z tytułu kary umownej i 68.198,77zł z tytułu odszkodowania. Kwoty te Sąd zasądził wraz z odsetkami ustawowymi za okres od wskazanych w wyroku dat do 31 grudnia 2015r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016r. Nadto, zasądził od pozwanej na rzecz powoda 43.018,82zł z tytułu kosztów procesu, w tym 3.600zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego wykonywanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Katowicach 7.010zł z tytułu opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, że 1 marca 2011r. strony zawarły umowę terminową, na podstawie której pozwana zobowiązała się dostarczać powodowi oleje silnikowe, przekładniowe i płyny eksploatacyjne do samochodów. Towar ten miał być fabrycznie nowy, dopuszczony do obrotu i pierwszego gatunku. Wartość zamówienia wyniosła 609.147zł brutto. Strony uzgodniły, że w razie wątpliwości co do jakości asortymentu powód zgłosi reklamację, którą pozwana rozpatrzy w terminie 10 dni roboczych ((...) umowy) oraz, że niedotrzymanie tego terminu będzie skutkowało naliczeniem kar umownych za okres od momentu kiedy rozpatrzenie reklamacji stało się wymagalne do dnia faktycznego jej rozpatrzenia, a jeśli reklamacja okaże się uzasadniona - to od dnia zgłoszenia reklamacji do dnia wymiany towaru na wolny od wad. Pozwana zobowiązała się, że w przypadku uznania reklamacji wymieni wadliwą dostawę na wolną od wad w ciągu 5 dni od daty rozpatrzenia zgłoszonej reklamacji ((...) umowy). Strony ustaliły, iż powód ma prawo do trzykrotnego w ciągu roku badania jakości dostarczonego asortymentu na koszt pozwanej oraz, że w przypadku dwukrotnego negatywnego wyniku badania może wypowiedzieć umowę ze skutkiem

natychmiastowym. W § (...) umowy strony zastrzegły, że w przypadku odstąpienia od umowy z winy pozwanej, zapłaci ona powodowi karę umowną w wysokości 10% kwoty przewidzianego umową wynagrodzenia wykonawcy.

Pierwszą reklamację powód zgłosił 1 marca 2012r. Została ona uwzględniona - pozwana wymieniła beczkę z wadliwym (niejednolitym) olejem. W dniu 11 października 2012r. powód pobrał próbkę oleju silnikowego (...) z dostawy z 16 kwietnia 2012r. i przesłał ją do Laboratorium (...) sp. z o.o. w G., gdzie stwierdzono przekroczenie parametrów lepkości kinetycznej oleju w 100^(o)C oraz lepkości strukturalnej w 30^(o)C. 22 października 2012r., w obecności przedstawiciela pozwanej, została pobrana próbka oleju (...) z partii nr (...) z 17 września 2012r., dostarczonej 22 października 2012r. Jej badanie zlecono temu samemu Laboratorium w G.. Wynik badania był podobny. Z powołaniem na te wyniki powód zareklamował dwoma protokołami z 25 października 2012r. olej(...), dostarczony 17 kwietnia 2012r. (nr faktury(...), nr partii (...)) w ilości 832 i dostarczony 22 października 2012r. (nr faktury(...), nr partii (...)) w ilości 416. Ilości wskazane w protokołach reklamacyjnych odpowiadały stanom magazynowym reklamowanego oleju. Pozostała część oleju była już eksploatowana w samochodach. Pismem z 2 listopada 2012r. pozwana uznała reklamację, a 7 listopada 2012r. wymieniła zareklamowany olej w ilości odpowiadającej stanom magazynowym. Powód oczekiwał jednakże wymiany całej partii dostarczonego oleju, także tego, który był już eksploatowany w samochodach. Pismem z 7 listopada 2012r. powód wezwał pozwaną do wymiany także tego oleju. Pozwana odpowiedziała, iż przedmiotem reklamacji była ściśle określona w litrach ilość oleju, a zatem brak jest podstaw do wymiany całej dostawy, zwłaszcza że nie otrzymała żadnych informacji o jakichkolwiek nieprawidłowościach dotyczących pracy urządzeń, w których olej jest używany. W kolejnym piśmie, także z 7 listopada 2012r. powód podniósł, że zgodnie z umową przedmiotem reklamacji była cała dostawa oleju, a pobrane próbki były reprezentatywne dla całej dostawy, wskazał, że olej nadal znajduje się samochodach i należy go niezwłocznie wymienić - bez względu na przebieg aut na tym oleju - aby zapobiec ewentualnym skutkom eksploatacji przy użyciu wadliwego oleju. Pozwana odmówiła wymiany tego oleju, wyjaśniając w piśmie z 12 listopada 2012r., iż skoro olej ten został zużyty i powód już go fizycznie nie posiada, to pozwana nie może go odebrać. Ponownie podniosła, iż brak jest sygnałów, aby z powodu jakości oleju miały miejsce awarie samochodów, podkreśliła, że zastrzeżenia budzi tylko jeden parametr - lepkości strukturalnej przy - 30^(o)C, która to właściwość w okresie od wiosny do jesieni nie powoduje problemów z eksploatacją samochodów. Pismem z 16 listopada 2012r. powód wypowiedział pozwaną umowę - na podstawie § (...) umowy, który stanowi, iż w razie dwukrotnego negatywnego wyniku badań próbek dostarczonego asortymentu, zamawiający ma prawo wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym. Do rozwiązania umowy doszło z dniem 19 listopada 2012r. (data doręczenia pozwanej wypowiedzenia). Po tej dacie pozwana nie realizowała na rzecz powoda nowych dostaw. W związku z rozwiązaniem umowy z przyczyn leżących po stronie pozwanej, powód obciążył pozwaną karami umownymi - zgodnie z notami księgowymi (...) w kwocie 60.914,70zł. Kary te zostały przez pozwaną zapłacone.

Poza sporem pozostawało, iż 7 listopada 2012r. z inicjatywy powoda, pozwana pobrała próbki z olejów znajdujących się na stanie magazynowym powoda. Skierowała je do badania do Centrum (...), sp. z o.o. w L.. Spośród 9 pobranych próbek tylko 2 spełniały wymogi wynikające ze specyfikacji istotnych warunków zamówienia, a mianowicie produkty (...) i (...) 3 stycznia 2013r. pozwana przekazała wyniki tych badań powodowi. 30 listopada 2012r. na zlecenie powoda Stowarzyszenie (...) Oddział w (...) sporządziło ocenę techniczną (...), zgodnie z którą olej dostarczony przez pozwaną w zakresie lepkości strukturalnej spełniał wymogi oleju mineralnego, a nie zamówionego oleju syntetycznego (...). Rzeczoznawcy wskazali na konieczność niezwłocznej wymiany oleju w samochodach na olej syntetyczny. 17 stycznia 2013r. powód złożył pozwanej reklamację:

- 1) oleju (...) nabytego 14 kwietnia 2012r., objętego fakturą FV (...) za cenę 889,29zł, nr partii(...); w reklamacji wskazano ilość zakupioną 50l i stan magazynowy 48,5l;
- 2) oleju (...) nabytego 17 kwietnia 2012r., objętego fakturą FV (...), nr partii (...) za cenę 43.854,69zł; w reklamacji wskazano ilość zakupioną 4.368l i stany magazynowy 208 i 195 l.,
- 3) oleju (...) nabytego 25 października 2011r., objętego fakturą (...) (nr partii (...)) za cenę 3.319,67zł; w reklamacji wskazano ilość zakupioną -416 l i stan magazynowy- 273,9 l;

4) oleju (...) nabytego 17 kwietnia 2012r., objętego fakturą (...) (nr partii (...)) za cenę 7.321,58 zł; w reklamacji wskazano ilość zakupioną – 1040 l. i stany magazynowe: 416 l., 22 l., 9 l., 419 l. i 199 l.;

5) 800l. płynu hamulcowego (...) nabytego 18 czerwca 2012r., objętego fakturą (...) za cenę 1.488zł, fakturą (...) za cenę 2.976,01zł i fakturą (...) za cenę 1.426zł;

6) płynu G. koncentrat nabytego 18 czerwca 2012r. objętego fakturą (...) za cenę 6.369,99zł i nabytego 19 czerwca 2012r., objętego fakturą (...) za cenę 1.274zł; w reklamacji wskazano ilość zakupioną 1200 l i stany magazynowe 391,3l., 132,5l. i 46 l.;

7) oleju (...) nabytego 18 czerwca 2012r., objętego fakturą (...) za cenę 6.106,90zł (nr partii (...)); w reklamacji wskazano ilość zakupioną 832 l. i 668,5 l.;

8) oleju (...) nabytego 7 listopada 2012r. w ramach wymiany towaru reklamowanego w dniu 25 października 2012r., nr partii (...) o wartości 4.355,53zł, w reklamacji wskazano ilość zakupioną -1248l. i stan magazynowy 1169,9l.

Podstawą reklamacji były negatywne wyniki badania próbek w/w towarów uzyskane z Centrum (...) sp. z o.o. w L.. Pozwana uwzględniła w/w reklamacje za wyjątkiem opisanych w punktach 1 i 3, przy czym nie rozpatrzyła reklamacji w terminie. Stała na stanowisku, że skoro powód odstąpił od umowy i zapłaciła mu karę umowną związaną z tym odstąpieniem, to nie może realizować uprawnień wynikających z treści umowy. 5 kwietnia 2013r. powód podtrzymał żądanie wymiany całej partii olejów i pozostałych płynów eksploatacyjnych zgodnie z protokołami reklamacyjnymi z 17 stycznia 2013r. Pozwana odpowiedziała dopiero w piśmie z 17 lipca 2013r., które wpłynęło do powoda 18 lipca 2013r., iż dostarczy towar wolny od wad w ilościach odpowiadających aktualnym stanom, za wyjątkiem produktów o nazwach(...) oraz (...) - gdyż co do nich reklamacja nie została uznana za zasadną. 29 lipca 2013r. pozwana dostarczyła powodowi: Olej (...), Olej (...), płyn hamulcowy D. i płyn G. koncentrat - w zamian za towar reklamowany - w ilościach odpowiadających stanom magazynowym strony powodowej.

Jako, że pozwana nie rozpatrzyła w umówionym terminie zgłoszonej 17 stycznia 2013r. reklamacji, powód naliczył jej w oparciu o § (...)w związku z §(...) umowy kary umowne i wystawił noty obciążeniowe:

1) 7 maja 2013r o numerach: nr (...)na kwotę 7.541,29zł za okres od 28 stycznia do 15 lutego 2013r.; nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 16 lutego do 8 marca 2013r.; nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 9 marca do 29 marca 2013r. i nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 30 marca do 19 kwietnia 2013r.,

2) 24 maja 2013r nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 20 kwietnia do 10 maja 2013r.,

3) 13 czerwca 2013r nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 11 do 31 maja 2013r.,

4) 26 czerwca 2013r nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 1 do 21 czerwca 2013r.,

5) 12 lipca 2013r. nr (...) na kwotę 8335,11zł za okres od 22 czerwca do 12 lipca 2013r.,

6) 13 sierpnia 2013r. nr (...) na kwotę 6350,56zł za okres od 13 do 28 lipca 2013r.

Po uzyskaniu opinii Stowarzyszenia (...) Oddział w (...), 25 stycznia 2013r., powód skierował do pozwanej pismo, w którym powołał się na wnioski tej opinii i wezwał pozwaną do wymiany także oleju i płynów w samochodach służbowych, tj. (...) - 7072 l; (...) -416 l; (...) - 1872 l; (...) -50l; (...) 800l i (...) - 1200l. Poinformował pozwaną, że 6 lutego 2013r. rozpocznie wymianę i w celu ograniczenia jej kosztów, ponownie wezwał pozwaną do dostarczenia asortymentu wolnego od wad. Pismem z 12 lutego 2013r. pozwana zwróciła się do powoda o podanie stanów liczników pojazdów zakwalifikowanych do wymiany oleju w momencie zalania ich olejem dostarczonym przez pozwaną i przy wymianie oleju na nowy. Od 6 lutego do 15 maja 2013r. powód wymienił olej silnikowy (...) w 431 pojazdach i filtry oleju – co jest działaniem standardowym przy każdej wymianie oleju. Z oleju usuwanego z samochodów pobierane były próbki, początkowo odbywało się to przy udziale przedstawiciela pozwanej, z czasem pozwana zrezygnowała z udziału swojego

przedstawiciela przy tych czynnościach. Nowy, wlewany do samochodów olej pochodził z zakupu interwencyjnego. Powód zapłacił za niego i za nowe filtry 44.077,85zł. Wymiany oleju dokonywali pracownicy powoda, zajęło im to 301,7 roboczogodzin, co przy stawce 65zł netto – zgodnie z decyzją Komendanta Wojewódzkiego Policji w (...) nr (...) z 28 lipca 2010r w sprawie określenia stawek za jedną roboczogodzinę specjalisty samochodowego w (...) w (...) dało koszt 24.120,92zł. Ilość roboczogodzin ustalono w oparciu o kosztorys według systemu (...). 10 lipca 2013r. powód wystawił i przesłał pozwanej notę księgową nr (...) na 68.198,77zł obejmującą wyżej wskazane koszty wymiany oleju silnikowego (materiał i robocizna). Nota ta została doręczona pozwanej 19 lipca 2013r.

Ze sporządzonej w sprawie przez Instytut Nafty i Gazu Państwowego Instytutu (...) w K. opinii, wydanej m.in w oparciu o badanie właściwości reologicznych niskotemperaturowych próbek dostarczonego powodowi przez pozwaną oleju(...) (5 próbek oleju nieeksploatowanego i 3 próbki oleju przepracowanego pobrane w związku z wymianą oleju) wynika, że olej ten nie spełniał wymagań klasyfikacji lepkościowej (...) zarówno w zakresie lepkości strukturalnej, jak i pompowności przypisanych do klasy olejów (...). Szczególnie wyraźny spadek parametru lepkości odnotowano w partii (...) (data produkcji kwiecień 2012r.). Olej nie spełniał swoich funkcji w niskich temperaturach, stwarzając zagrożenie już podczas rozruchu silnika, kiedy to znacznie wydłuża się czas dopływu oleju smarowego do wymagających smarowania elementów, to zaś wpływa na szybsze zużycie silnika, stwarza zagrożenie jego przedwczesnego uszkodzenia, a wraz ze spadkiem temperatury ryzyko wystąpienia tego zagrożenia staje się większe.

Poddając powyższe ustalenia ocenie prawnej, Sąd Okręgowy stwierdził, iż do rozwiązania łączącej strony umowy doszło na skutek jej wypowiedzenia, a nie odstąpienia, ponieważ pismo powoda z 16 listopada 2012r. zawiera oświadczenie o wypowiedzenie umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia (w trybie natychmiastowym) i odwołuje się do § (...) umowy, który stanowi o możliwości rozwiązania umowy przez zamawiającego w takim trybie w wypadku dwukrotnego negatywnego wyniku badań jakości próbek dostarczonego towaru i ta właśnie przyczyna została w tym piśmie wskazana. Sąd Okręgowy przyjął, iż rozwiązanie umowy nastąpiło z dniem 19 listopada 2012r., tj. z dniem doręczenia pozwanej wypowiedzenia. Podkreślił, iż wypowiedzenie umowy nie zniweczyło skutków prawnych umowy w zakresie, w jakim została ona wykonana, zatem powód nie jest pozbawiony możliwości dochodzenia roszczeń z umowy w zakresie, w jakim została ona nienależycie wykonana i uprawniony jest do żądania zapłaty kary umownej w kwocie 71.985,02zł, jako że pozwana opóźniła się z rozpoznaniem reklamacji złożonych 17 stycznia 2013r. Jako podstawę prawną tego rozstrzygnięcia Sąd wskazał art. 483§ 1 k.c., stanowiący że strony mogą zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy, tj. kary umownej oraz § (...) łączącej strony umowy, stanowiący iż niedotrzymanie przez pozwaną terminu rozpatrzenia reklamacji uprawnia powoda do naliczenia kar umownych za okres od momentu kiedy rozpatrzenie reklamacji stało się wymagalne (10 dni od dnia złożenia reklamacji) do dnia faktycznego jej rozpatrzenia, a jeżeli reklamacja okaże się uzasadniona - od dnia zgłoszenia reklamacji do dnia wymiany towaru na wolny od wad, a nadto § (...) umowy normujące wysokość tej kary, jako 0,5% kwoty brutto wartości faktury za dostawę za każdy dzień zwłoki. Sąd Okręgowy stwierdził, iż uprawnienia powoda do żądania tej kary nie wzrusza to, iż pozwana w oparciu o § (...) umowy zapłaciła powodowi karę umowną w kwocie 60.914,70zł, stanowiącą 10% kwoty brutto, przewidzianą na wypadek odstąpienia od umowy z przyczyn leżących po stronie pozwanej. Przyjął, iż skoro reklamacja została złożona pozwanej 17 stycznia 2013r., zatem zgodnie z umową pozwana powinna ją rozpatrzyć do 27 stycznia 2013r., a uczyniła to dopiero 18 lipca 2013r., zaś towar, co do którego reklamację uwzględniła został wymieniony do wysokości stanów magazynowych 29 lipca 2013r. Sąd Okręgowy uznał, iż w tym stanie rzeczy powód miał prawo do naliczenia kar umownych za okres od 28 stycznia do 17 lipca 2013r. do reklamacji, których pozwana nie uwzględniła, a za okres od 28 stycznia do 28 lipca 2013r. co do reklamacji, które zostały uwzględnione. Przyjął, iż wysokość tych kar wynika ze złożonych do akt not obciążeniowych, do których powód załączył rozliczenie ze wskazaniem ilości dni, za które naliczona została kara i faktury, w tym jej wartości przemnożonej przez 0,5% za każdy dzień zwłoki. Ostania nota obciążeniowa (290/13 z 13 sierpnia 2013r.) została wystawiona na 6.350,56zł i z jej treści wynika, że objęta nią kara została naliczona za okres do 28 lipca 2013r., mimo że co do dwóch reklamacji kary powinny być naliczone do 17 lipca 2013r. Sąd Okręgowy uznał, iż żądanie pozwu o zapłatę kar umownych jest jednakże w całości uzasadnione, gdyż z kwoty ostatniej noty (6.350,56 zł) do wartości dochodzonej pozwem powód wliczył jedynie 6.097,96zł, a zatem skorygował wartość noty w ten sposób, że co do reklamacji nieuwzględnionych kary naliczył do 18 lipca 2013r.

Za zasadne Sąd Okręgowy uznał także żądanie zapłaty kosztów wymiany oleju (...) w pojazdach służbowych powoda. Stwierdził, iż skoro właściwości dostarczonego oleju były gorsze niż umówione, a trzykrotnie wykonane badania próbek dały co do tego produktu negatywny wynik, to powód mógł żądać wymiany całej partii oleju na olej spełniający określone umową wymogi, a skoro pozwana odmówiła takiego świadczenia (dokonując wymiany oleju tylko do wysokości stan w magazynowych), to powodowi - w oparciu o art. 471 k.c. - przysługuje odszkodowanie, rekompensujące koszty wymiany oleju wadliwego na właściwy. Sąd Okręgowy uznał, iż bez znaczenia w tej kwestii pozostaje czy doszło do jakiegokolwiek awarii samochodu i jak bardzo realna była groźba uszkodzenia silników w samochodach, do których wiano wadliwy olej, ponieważ eksploatacja oleju dostarczonego przez pozwaną zwiększało ryzyko wcześniejszego zużywania się wymagających smarowania elementów silnika i właśnie po to, aby temu zapobiec powód rozpoczął wymianę oleju. Sąd Okręgowy uznał, iż bez znaczenia był też przebieg jaki samochody wykonały na wadliwym oleju, ponieważ kryterium decydującym o wymianie oleju w samochodach było samo użycie wadliwego oleju. Wysokość szkody została przez pozwaną wykazana za pomocą dokumentów wykazujących koszt zakupu oleju i filtrów, a także zarządzeniem Komendanta oraz zeznaniami świadków opisujących zasady obowiązujące przy wymianie oleju i potwierdzających treść dokumentów złożonych przez powoda. Sąd Okręgowy stwierdził, iż to, że prace związane z wymianą oleju wykonali pracownicy powoda nie pozbawia powoda prawa do żądania odszkodowania, które powinno zrekompensować koszty wynagrodzenia pracowników za te czynności, ponieważ powód zapłacił za pracę, której konieczność wynikała z okoliczności obciążających pozwaną.

Sąd Okręgowy uwzględnił też - na podstawie art. 481§1 i 2 k.c. - żądanie zasądzenia odsetek od dochodzonych pozewem należności, mając na względzie zmianę art. 482§2 k.c. dokonaną ustawą z 9 października 2015r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw. Przyjął, iż datą wymagalności tych należności były daty doręczenia not obciążeniowych. O kosztach procesu, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwaną, jako stronę przegrywającą proces. Na koszty te złożył się koszt opinii sądowej w wysokości 39.401,82zł oraz koszty zastępstwa procesowego powoda wykonywane przez Prokuraturę Generalną Skarbu Państwa w stawce normowanej rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (3.600zł) i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17zł). Nadto na podstawie art. 113 ust 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd Okręgowy nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa 7.010zł z tytułu opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony.

Apelację od wyroku wniosła pozwana, wnosząc o jego zmianę przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje, a alternatywnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Zarzuciła, iż Sąd Okręgowy:

- błędnie przyjął, iż opóźniła się z rozpatrzeniem reklamacji zgłoszonej 17 stycznia 2013r., podczas gdy nigdy reklamacji tej nie uznała, jako że była ona nieuzasadniona, a wymiana stanów magazynowych odbyła się pozaumownie, aby zakończyć konflikt zainicjowany przez powoda;

- naruszył art. 365¹ k.c. w zw. z art.112 k.c., art. 110 k.c. oraz art. 65 k.c. i §8 łączącej strony umowy przez nieprawidłowe zastosowanie przepisów normujących terminy, rygory i skutki wypowiedzenia dotyczące zobowiązań bezterminowych o charakterze ciągłym, podczas gdy łącząca strony umowa była umową terminową o charakterze stałym, zawartą na okres 3 lat, do której przepisy o wypowiedzeniu umowy nie mają zastosowania;

- naruszył art. 112 k.c. w zw. z art. 110 k.c. oraz art. 65 k.c., 483 §1 k.c. i §5 łączącej strony umowy przez pominięcie zgodnych oświadczeń stron, które zastrzegły sobie możliwość wypowiedzenia umowy ze skutkiem natychmiastowym, co oznaczało rozwiązanie umowy z dniem 19 listopada 2014r. i oznaczało, że łączące strony zobowiązanie wygasło w tym dniu, a wraz z nim zniweczeniu uległy powstałe po tej dacie przesłanki uzasadniające odpowiedzialność pozwanej z tytułu kar umownych,

- naruszenie art. 483§1 k.c. przez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, iż roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki albo opóźnienia w wykonaniu zobowiązania przysługuje stronie rozwiązującej umowę

wzajemną, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od tej umowy, podczas gdy w takim przypadku szkoda powstała z niewykonania zobowiązania przez pozwaną wskutek wypowiedzenia jej umowy w trybie natychmiastowym, za którą pozwana została obciążona karą umowną w oparciu o § (...) łączącej strony umowy pochłonęła szkodę powstałą z nienależytego wykonania zobowiązania, tj. za opóźnienie w rozpatrzeniu reklamacji zgłoszonej 17 stycznia 2013r. ;

- naruszenie art. 328§2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. przez takie uzasadnienie rozstrzygnięcia o żądaniu odszkodowania z tytułu konieczności wymiany oleju silnikowego (...) i filtrów, które uniemożliwia ocenę toku wyvodu, który doprowadził do jego wydania, a także naruszenie art. 471 k.c. przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy;

- naruszenie art. 224 i 232 k.p.c. przez brak dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia istnienia szkody, jej wysokości, winy pozwanej i związku przyczynowego między szkodą a faktem wymiany oleju silnikowego (...), mimo iż w świetle ustalonych okoliczności faktycznych konieczność przeprowadzenia tego dowodu była oczywista dla wyjaśnienia okoliczności, z których powód wywodzi skutki prawne, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy;

- naruszenie art. 233 k.p.c. przez błędne przyjęcie, iż bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje, czy doszło do awarii samochodów powoda i jak realna była groźba uszkodzenia silników w tych samochodach wskutek wiania dostarczonego przez pozwaną oleju oraz przebiegu pojazdów na tym oleju, skutkiem czego Sąd Okręgowy błędnie ustalił, iż szkoda doznana przez powoda obejmowała wszelkie koszty, jakie poniósł on w związku z wymianą oleju, podczas gdy powód nie udowodnił konieczności przeprowadzenia tej wymiany, ani tego, że był uprawniony do żądania od pozwanej dostarczenia całej partii oleju w zamian za ilość zareklamowaną, która pozostała na magazynie;

- naruszenie art. 233 k.p.c. przez wybiórczą ocenę materiału dowodowego oraz wywiedzenie z niego, w tym z zeznań świadków Ł. H., Z. W., K. O. i E. K., z dokumentów złożonych przez powoda, a w szczególności z ekspertyzy (...) wniosków z nich niewynikających, a nadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, tj. że olej dostarczony przez pozwaną nie spełniał wymogów określonych umową - nie był olejem takim, jaki zamówił powód oraz, że pozwana uwzględniła wszystkie reklamacje dotyczące tego oleju, a wykonane trzykrotnie w czasie obowiązywania umowy badania próbek dały co do tego produktu wynik negatywny, podczas gdy: a) z zeznań Ł. H. wynika, że dostarczony przez pozwaną olej spełniał standardy użytkowania i nie mógł spowodować szkody w pojazdach powoda; b) zgodnie z oceną techniczną nr (...) z 30 listopada 2012r. stwierdzenie w badanych próbkach obecności pierwiastków zużycia bez przeprowadzenia badania diagnostycznego nie pozwala ustalić, czy obecność pierwiastków zużycia związana jest ze zużyciem normalnym, czy awaryjnym; c) w trakcie obowiązywania umowy badania próbek były wykonane dwukrotnie- 11 października 2012r. (dostawy z 17 kwietnia 2012r.) i 22 października (dostawy z 22 października 2012r.); d) zgodnie z wnioskami ekspertyzy (...) z formalnego punktu widzenia dostarczony olej spełniał wymagania zawarte w umowie, a pełna wiarygodna ocena jakości i właściwości tego oleju, związana z możliwością powstania potencjalnych zagrożeń w czasie eksploatacji silnika wymagała przeprowadzenia silnikowych badań kwalifikacyjnych;

- naruszenie art. 6 k.c., art. 471 k.c. i art. 232 k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, iż powód udowodnił fakt poniesienia szkody powstałej wskutek konieczności wymiany oleju silnikowego (...) i filtrów oleju oraz jej wysokość;

- niewyjaśnienie istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności i bezkrytyczne przyjęcie, iż wskazana przez powoda wysokość odszkodowania została wyliczona prawidłowo, pomimo nieprzedstawienia przez powoda żadnych wiarygodnych dowodów w tym zakresie.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na rzecz Prokuratorii Generalnej RP kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Wywodził, iż zarzuty apelacji są bezzasadne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Najdalej idący był zarzut wyłączenia możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu niewykonania łączącej strony umowy wskutek odstąpienia od tej umowy przez powoda i wobec zapłaty przez pozwaną kary umownej w związku z tym odstąpieniem. Zarzut ten nie mógł odnieść skutku. Treść umowy (...), zaistniałe okoliczności faktyczne (dwukrotny negatywny wynik dostarczonego towaru), jak i treść pisma powoda z 16 listopada 2012r. kwalifikowały wolę i czynności powoda jako rozwiązujące łączącą strony umowę w drodze jej wypowiedzenia. Strony odstąpiły jedynie od dalszego wykonywania umowy, bez uprawnienia do żądania zwrotu tego co dotąd świadczyły, z zachowaniem praw i obowiązków w zakresie zobowiązania wykonanego do dnia rozwiązania umowy, tj. do 19 listopada 2012r. Twierdzenie skarżącej jakoby powód odstąpił od umowy, ponieważ obciążył pozwaną karą umowną - w oparciu o §(...) nie wytrzymuje krytyki, zwłaszcza w zestawieniu w treścią pisma z 16 listopada 2012r., zawierającego oświadczenie powoda w przedmiocie wypowiedzenia umowy. Niezasadny okazał się też zarzut wadliwego zastosowania art. 365⁽¹⁾ k.c., ponieważ Sąd Okręgowy, przepisu tego nie zastosował. Przepis ten, tak jak to trafnie wskazuje apelujący dotyczy zobowiązań bezterminowych o charakterze ciągłym, a łącząca strony umowa reguluje zobowiązanie terminowe. Niemniej obowiązujące przepisy, a w szczególności art. 353⁽¹⁾ k.c. nie sprzeciwia się uregulowaniu przez strony - w ramach zasady swobody umów - przesłanek wypowiedzenia zobowiązania terminowego w sposób analogiczny do przesłanek wypowiedzenia zobowiązania bezterminowego o charakterze ciągłym. Strony z tego uprawnienia skorzystały, normując w § (...) przypadki wcześniejszego zakończenia umowy i te postanowienia łączącej strony umowy (...) w zw. z art. 353⁽¹⁾ k.c. Sąd Okręgowy zastosował. Właściwość (natura) łączącego strony zobowiązania, ani ustawa, jako też zasady współżycia społecznego nie sprzeciwiały się uregulowaniu przez strony rozwiązania umowy w drodze jej wypowiedzenia ze skutkiem natychmiastowym.

Bez obrazu art. 112, 110, 65 i 483 §1 k.c. Sąd Okręgowy przyjął, iż powód uprawniony był do naliczenia pozwanej kar umownych związanych z wadami towaru dostarczonego przed wypowiedzeniem umowy. Praw i obowiązków reklamacyjnych stron co do tej części zobowiązania, która została wykonana nie zniweczyło, ani w żaden sposób nie zmodyfikowało rozwiązanie umowy w drodze wypowiedzenia. Strony nie odniosły terminu wszczęcia postępowania reklamacyjnego do daty dostawy towaru. Postanowiły, że w razie powzięcia wątpliwości co do jakości asortymentu zamawiający zgłosi niezwłocznie reklamację. Takie postanowienie uprawniało powoda do zgłoszenia reklamacji w każdym czasie, do całkowitego zużycia towaru. Wątpliwości co do jakości dostarczonego oleju i płynów powód powziął, a potwierdziły je stosowne badania. Powód zareklamował dostarczony towar, a pozwana zobowiązana była reklamacje powoda rozpatrzyć w terminie 10 dni od ich zgłoszenia, tj. do 28 stycznia 2013r. Powód uprawniony był do naliczenia kar umownych za okres od tej daty do 17 lipca 2013r. do reklamacji, których pozwana nie uwzględniła, a do 28 lipca 2013r. co do reklamacji, które zostały uwzględnione w wysokości 0,5% za każdy dzień zwłoki od wartości brutto zareklamowanego towaru. Dało to kwotę 71.985,02zł. Tychże kar umownych nie pochłania zapłacona przez pozwaną kara umowna naliczona w oparciu o § (...) umowy w związku z rozwiązaniem umowy. Takie zaliczenie tych kar nie wynika ani z umowy, ani z ustawy. Nie sposób go też wyprowadzić z faktu wystąpienia szkody i jej naprawienia, jak i z faktu równoczesnego naliczenia kar umownych także w oparciu o inne okoliczności faktyczne (w związku z rozwiązaniem umowy). Twierdzenie pozwanej, iż nie uznała reklamacji zgłoszonej 17 stycznia 2013r. stoi w opozycji z treścią pisma pozwanej z 17 lipca 2013r., w którym pozwana jednoznacznie oświadczyła, iż uznaje reklamację powoda w zakresie stanów magazynowych wskazanych olejów i płynów. Nie wytrzymuje więc krytyki zarzut pozwanej, że wymieniła część zareklamowanego towaru poza umową, w celu zakończenia powstałego między stronami sporu na tle wykonania umowy. Podsumowując, Sąd Okręgowy trafnie przyjął, iż pozwana zobowiązana jest do zapłaty kary umownej w dochodzonej pozwie kwocie. Niemniej ważąc, iż wartość naliczonych przez powoda kar umownych za zwłokę w rozpatrzeniu reklamacji sięgała 85% wartości brutto towaru wymienionego (170 dni x 0,5%) i 90,5% wartości brutto towaru niewymienionego (181 dni x 0,5%) w sytuacji, gdy powód otrzymał już rekompensatę w wysokości 10% wartości brutto zamówienia, jak i że pozwana wymieniła towar wadliwy, a za towar niewymieniony zasądzone zostało odszkodowanie, Sąd Apelacyjny uznał, że kara umowna w wysokości 0,5% za każdy dzień zwłoki w rozpatrzeniu reklamacji jest rażąco wygórowaną i w ramach zakresu zaskarżenia i zarzutu, że już wypłacona kara umowna pochłania karę dochodzoną pozwem, karę tę - w oparciu o art. 484§2 k.c. - zmniejszył o połowę, do kwoty 35.992,49zł. Kwotę tę

zasądził z ustawowymi odsetkami za okres od dnia następującego po doręczeniu noty odsetkowej do 31 grudnia 2015r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty.

Poddając natomiast kontroli instancyjnej rozstrzygnięcie o żądaniu odszkodowania, Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności stwierdza, iż zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest zasadny, ponieważ uzasadnienie tego rozstrzygnięcia nie uniemożliwia Sądowi odwoławczemu oceny toku wyводу, który doprowadził do jego wydania. Na dochodzoną pozewem z tytułu odszkodowania kwotę 68.198,77zł składał się koszt zakupu interwencyjnego oleju w ilości odpowiadającej olejowi niewymienionemu przez pozwaną na spełniający właściwości określone w umowie oraz koszt zakupu filtrów, które to wydatki były wykazane fakturami, a nadto koszt wymiany oleju w kwocie, stanowiącej iloczyn czasu potrzebnego do wymiany oleju i filtrów w 431 samochodach powoda, tj. 301,7 roboczogodzin i stawki roboczogodziny 65zł netto, wynikającej z zarządzenia Komendanta Wojewódzkiego Policji w (...) nr (...) z 28 lipca 2010r. przewidzianej za godzinę pracy specjalisty samochodowego. Wbrew wywodom apelacji, Sąd nie był zobowiązany do uzupełnienia z materiału dowodowego przez przeprowadzenie z urzędu dowodu z opinii biegłego sądowego w celu ustalenia szkody i jej wysokości, winy pozwanej i związku przyczynowego między działaniami pozwanej a koniecznością wymiany oleju silnikowego w samochodach powoda. Są to bowiem przesłanki warunkujące przypisanie odpowiedzialności odszkodowawczej, których stwierdzenie leży w gestii Sądu, a nie biegłego, a zgromadzony w sprawie materiał dowodowy był wystarczający dla ustalenia okoliczności faktycznych pozwalających na stwierdzenie wystąpienia tychże przesłanek.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił konstatację Sądu Okręgowego, iż pozwana ponosi względem powoda odpowiedzialność odszkodowawczą, znajdującą podstawę w regulacji art. 471 k.c. Pozwana dostarczyła bowiem powodowi olej, którego właściwości nie odpowiadały właściwościom określonym w umowie i mimo wezwania nie wymieniła go na spełniający uzgodnione właściwości, zatem ze swej winy nie wykonała należycie zobowiązania i z tego tytułu ponosi odpowiedzialność prawną, niezależnie od tego, czy użycie dostarczonego olejów i płynów spowodowało awarię któregoś z samochodów powoda i niezależnie od stopnia w jakim te inne właściwości kreowały ryzyko takiej awaryjności. Dla przypisania pozwanej winy wystarczające jest nawet znikome ryzyko takiej awaryjności. Z opinii Rzecznawców (...) wynikało, iż dostarczony przez pozwaną olej nie spełniał zadeklarowanych wymagań klasyfikacji lepkościowej (...) w zakresie reologicznych właściwości niskotemperaturowych, co stwarzało ryzyko uszkodzenia silnika, a nadto, że zachodziła konieczność wymiany tego oleju w celu uniknięcia negatywnych konsekwencji jego użytkowania i konieczności połączenia tej wymiany oleju z wymianą filtrów. Sprzeczne z tymi wnioskami zeznania świadka Ł. H. odnośnie do niewadliwości dostarczonego oleju i braku ryzyka uszkodzenia samochodów powoda, przy eksploataowaniu ich z użyciem dostarczonego przez pozwaną oleju, jawiły się jako niewiarygodne po pierwsze z racji rękojmi posiadania wiedzy specjalistycznej przez pracowników instytutu sporządzającego opinię i mocy dowodowej złożonej przez nich opinii, a po wtóre z uwagi na okoliczność, iż świadek H. był pracownikiem pozwanej. Zatem powód miał prawo żądać wymiany olejów także tych, które były już eksploatowane. Pozwana nie dostarczając oleju o odpowiedniej jakości i właściwościach nie tylko nie wykonała należycie zobowiązania, ale i wyrządziła powodowi szkodę, której wartość wyznaczał koszt zakupu oleju o pożądanej przez powoda jakości i parametrach oraz filtrów, a nadto koszt wymiany oleju i filtrów. Zakup oleju i filtrów został wykazany fakturami i roszczenie o zwrot tych kosztów zostało w pełni wykazane. Natomiast za niewykazane w pełni, Sąd Apelacyjny uznał roszczenie o zwrot kosztów wymiany oleju. W stacjach i w warsztacie powoda zatrudnieni są mechanicy, pomocnicy mechaników i inni pracownicy (oświadczenie pełnomocnika pozwanej na rozprawie apelacyjnej). Powód nie wykazał, by w swych placówkach zatrudniał pracowników na stanowisku specjalisty samochodowego. Nie wykazał też, że każdemu z pracowników pracujących przy wymianie oleju, niezależnie od zajmowanego stanowiska i uzgodnionego z nim wynagrodzenia za pracę, zapłacił 65zł netto za każdą godzinę pracy. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwalał na ustalenie, iż czynności związane z wymianą oleju zajęły 301,7 roboczogodzin, jak i na przyjęcie, iż były one konieczne i zostały one wykonane. Z racji braku wykazania wysokości rzeczywiście zapłaconego przez powoda jego pracownikom wynagrodzenia, jak i braku podstaw do przyjęcia, by była to stawka 65zł za roboczogodzinę, Sąd Apelacyjny przeliczył szkodę poniesioną przez powoda w tym zakresie, kierując się kryterium najniższego wynagrodzenia za pracę, jako że co najmniej takie wynagrodzenie powód musiał wypłacić swym pracownikom. Całkowity koszt zatrudnienia pracownika z najniższym wynagrodzeniem za pracę w okresie od

lutego do maja 2013r. wynosił 1.931,84zł (z uwzględnieniem obciążających pracodawcę składek). Posiłkując się tym kryterium Sąd Apelacyjny zmiarkował minimalny koszt roboczogodziny pracownika powoda wymieniającego olej na 10,50zł, co przy przemnożeniu przez ilość roboczogodzin potrzebną do wymiany oleju w 431 samochodach (301,7) dało wartość 3.167,85zł. W zakresie przenoszącym tę kwotę, Sąd Apelacyjny uznał szkodę za niewykazaną. Konstatacja ta legła u podstaw obniżenia zasądzonego przez Sąd Okręgowy odszkodowania do kwoty 45.420,42zł (według wyliczenia 68.198,77zł – 19.610,50zł (65zł x 301,7) + 3.167,85zł (10,50x 301,7)). Kwotę tę Sąd zasądził z ustawowymi odsetkami za okres od dnia następującego po doręczeniu noty odsetkowej do 31 grudnia 2015r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty.

Podstawę częściowej zmiany zaskarżonego wyroku stanowił art. 386§1 k.p.c., a oddalenia apelacji w pozostałym zakresie art. 385 k.p.c. Zmiana wyroku implikowała adekwatną do wyniku sporu zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Wobec częściowego uwzględnienia powództwa koszty te należało – w oparciu o art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. - rozdzielić między stronami z uwzględnieniem, że ostatecznie powód utrzymał się ze swymi żądaniami w ok. 60%. Oznacza to, że pozwana powinna ponieść 60% wszystkich kosztów procesu, które wyniosły 46.652,82zł (koszt opinii instytutu naukowego -39.401,82zł, koszty zastępstwa procesowego każdej ze stron w stawce minimalnej – po 3.600zł i koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictw- po 17zł). Koszty te pozwana powinna pokryć do kwoty 27.981,49zł, a jako że dotąd pokryła je tylko w zakresie 3.617zł, zatem zobowiązana jest zwrócić powodowi 24.364,50zł z tytułu zwrotu kosztów. Od niej też należało pobrać koszty sądowe (opłaty od pozwu), od uiszczenia których powód był zwolniony, lecz tylko od tej części, w której powództwo zostało uwzględnione, tj. w kwocie 4.076zł (5% od 81.412zł). O kosztach postępowania apelacyjnego także orzeczono w oparciu o art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., przy przyjęciu, iż pozwana utrzymała się ze swym roszczeniem w 40%. Na koszty postępowania apelacyjnego złożyła się opłata od apelacji (7.001zł) i koszty zastępstwa procesowego każdej ze stron w stawce minimalnej określonej w §2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (5.400zł). Koszty te wyniosły 17.801zł, pozwana powinna pokryć je w 60%, tj. do kwoty 10.680,60zł, a skoro pokryła je w zakresie kwoty 12.401zł, to powód winien jej zwrócić z tego tytułu 1.720,40zł.

SSO Tomasz Tatarczyk SSA Małgorzata Wołczańska SSA Joanna Naczyńska